

EAPC - Món local: urbanisme, tributs, organització i altres àmbits específics

Les zones verdes a l'ordenament urbanístic català

27-12-2023

1. Plantejament: les zones verdes són sistemes urbanístics. Relació directa amb la salut de les persones. Una zona verda, urbanísticament, és un sistema de tipus local (pot ser supramunicipal, com és el cas dels parcs metropolitans a l'Àrea Metropolitana de Barcelona).

Aquest apunt vol dibuixar i aprofundir en aquesta important institució de les zones verdes. L'article 34.6 del Decret legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'urbanisme (TRLUCAT), inclou les zones verdes al sistema urbanístic d'espais lliures i diu, literalment, que "El sistema urbanístic d'espais lliures públics comprèn els parcs, els jardins, les zones verdes i els espais per a l'esbarjo, el lleure i l'esport".

El llunyà Dictamen 354/1996, de 4 de desembre, de la Comissió Jurídica Assessora sobre la modificació del Pla general d'ordenació a la unitat d'actuació Mestre Sunyer d'Amposta, desdibuixa les línies tradicionals de les zones verdes i no les tanca en uns usos concrets, i afirma que "La jurisprudència del Tribunal Suprem ha admès aquesta possibilitat perquè 'la qualificació de zona verda no constitueix un concepte jurídic tancat i complet en sí mateix de la qual la sola enunciació pugui deduir-se inequívocament els usos permesos i prohibits ja que tant la pròpia normativa com la jurisprudència i la pràctica administrativa constants demostren que existeix una gran varietat d'usos urbanístics perfectament lícits que són compatibles amb la qualificació de zona verda dels terrenys, el que obliga en cada cas a l'examen de les normes específiques que determinen l'abast i el contingut de la dita qualificació'" (STS de 15 de juliol de 1983). La Sentència de 22 de maig de 1979 s'havia referit anteriorment a instal·lacions subterrànies d'aparcament en una zona verda i havia declarat que "con la fórmula de aparcamiento subterráneo casi toda la parte superior puede quedar convertida en césped y en soporte de todas aquellas especies arbóreas consentidas por su espesor".

Sembla obligatori citar com article de referència "Les zones verdes a l'ordenament urbanístic de Catalunya", *Revista jurídica de Catalunya*, vol. 102, n. 4, 2003, p. 1065-1079, d'Antonio Carceller Fernández.

Pel fet de ser un sistema local, d'una banda, l'ordenament jurídic les protegeix pel seu caràcter d'ús general i gratuït per a la ciutadania i, de l'altra, estableix un règim especial que es projecta

abans de ser-ho (zona verda), mentre ho sigui i en cas que es vulgui moure (qualitativament i quantitativament). Té una connexió directa amb els principis de desenvolupament sostenible (art. 3 del TRLUCAT) i la qualitat urbana, i segons estudis recents influeixen en la capacitat cognitiva dels infants (Payam Dadvand *et al.*, "Green Spaces and Cognitive Development in Primary Schoolchildren; A Prospective Study", *PNAS*, n. 112, juny 2015).

En aquest sentit, la regla de Cecil Konijnendijk 3-30-300 d'espais verds implica que totes les persones puguin veure almenys tres arbres des de casa seva, que hi hagi un 30% de cobertura arbòria al seu barri i que no es visqui a més de 300 metres del parc o espai verd més proper (article publicat a LinkedIn el 19 de febrer de 2021: <https://www.linkedin.com/pulse/promoting-health-wellbeing-through-urban-forests-rule-cecil/?trackingId=>)

2. Caracterització jurídica de les zones verdes

2.1 Sistema local, dotació i estàndard urbanístic

Els sistemes urbanístics són els elements d'ordenació urbana necessaris per garantir un adequat desenvolupament urbà, a través dels quals s'assoleixen els objectius de planejament general. Els sistemes urbanístics solen ser de domini públic tant local com supramunicipal, autonòmic o estatal, i les zones verdes solen ser de titularitat local (farem matisos), per la naturalesa i la vocació d'ús general i, per tant, són inembargables, imprescriptibles i inalienables (articles 132 de la CE i 201 del Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya [TRLMRLCAT]).

La zona verda és diferent dels vials. Aquests també són sistemes però tenen una vocació diferent i també un règim especial. La STS de 7 de juny de 1989 (RJ 4513) els anomena "aquellos espacios en que el planeamiento impone su inedificabilidad al objeto de destinarlos a usos colectivos y al ocio ciudadano".

Les zones verdes s'inclouen en els usos dotacionals (als efectes de l'article 7 del Reial decret legislatiu 7/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de sòl i rehabilitació urbana [TRLS] i l'article 100.4 del TRLUCAT).

Formen part dels estàndards urbanístics, que tenen el seu origen més modern en la Llei del sòl del 1975, i provenen dels estàndards exigibles als plans parcials. Com a estàndards determinen l'estructura general del territori (amb l'origen més recent en l'article 19 del Reial decret 2159/1978, de 23 de juny, pel qual s'aprova el Reglament de planejament per al desenvolupament i aplicació de la Llei sobre el règim del sòl i ordenació urbana). Solen ser una veritable frontera per al planejament derivat.

L'actual article 56.3 del TRLUCAT per als sectors d'ús residencial disposa que els plans parcials urbanístics han de reservar sòl per a sistemes, com a mínim, per a zones verdes i espais lliures públics, de 20 m² de sòl per cada 100 m² de sostre edificable, amb un mínim del 10% de la superfície de l'àmbit d'actuació urbanística. En els sectors d'ús no residencial, els plans parcials urbanístics han de reservar per a zona verda un mínim del 10% de la superfície de l'àmbit d'actuació urbanística i han de reservar per a equipaments un mínim del 5% d'aquesta superfície, a més del sòl destinat a serveis tècnics, si s'escau. I en els sectors en què s'admet tant l'ús residencial com altres usos, els estàndards es computen independentment en funció dels diferents usos si la zonificació estableix la destinació concreta a cadascun d'aquests usos. S'han d'aplicar, en tots els casos, les reserves que s'estableixen per a l'ús residencial quan la regulació de la zona admet indistintament usos residencials i no residencials (art. 56.4 i 56.5). Aquests estàndards són matisats en certs supòsits (art. 100 del TRLUCAT).

2.2 Distinció respecte d'altres figures: zones verdes privades d'ús públic, el sòl no urbanitzable d'especial protecció

Tant la legislació urbanística com la jurisprudència (STS 18 de març de 1988, RJ 2182) i la doctrina del Consell d'Estat (dictàmens de 14 de maig de 1969 i 13 de maig de 1969), admeten l'existència d'espais lliures privats. El Dictamen 42/2003, de 13 de febrer, de la Comissió Jurídica Assessora, té com a títol "Modificació del Pla general metropolità per a la compensació de zones verdes al barri de Llefia, de Badalona", i al fonament jurídic segon diu el següent: "Ara bé, també caldrà valorar el fet que la desqualificació de les tres àrees actualment zonificades com a zona verda es fa per donar a les dites àrees la condició de 'verd privat d'ús públic'; això és, amb funcionalitat o servei d'espai lliure obert a l'ús de tots. La fórmula té més a veure a assegurar un ús privat del subsol, per resoldre el dèficit de places d'aparcament permetent-ne la titularitat d'aquestes, que no amb limitacions a la funcionalitat pròpia dels espais lliures i particularment de l'ús públic d'aquestes àrees. L'expressa referència a l'ús públic d'aquest espai ho posa en relleu. Aquesta consideració permet concloure que no desapareix el servei propi dels espais lliures en aquestes àrees i es manté, en cert sentit, la seva funcionalitat per al barri del Llefia."

Les zones de verd privat d'ús públic requeririen una anàlisi extensa, però sí que cal apuntar dos problemes:

1. El règim de responsabilitat. Normalment, els veïns responen pels danys del subsol (aparcament o altra figura) i és l'ajuntament el qui respon pels danys de l'espai d'ús públic.
2. La improcedència d'aplicar les ordenances sobre el domini públic i, per tant, allà on hi hagi activitats amb taules i cadires a l'exterior sovint aquestes terrasses formen part de la llicència d'activitat i no com una ocupació del domini públic. Vegeu la reclamació resolta pel Síndic de Vitoria-Gasteiz sobre responsabilitats en aquests espais: <https://www.vitoria-gasteiz.org/docs/wb021/contenidosEstaticos/adjuntos/es/07/77/50777.pdf>.

2.3 Les zones verdes enfront del sòl no urbanitzable d'especial protecció

Les zones verdes i el sòl no urbanitzable d'especial protecció tenen similituds però no són el mateix. Les zones verdes són estàndards i són domini públic, mentre que el no urbanitzable d'especial protecció pot ser domini públic, però normalment és dels privats i no són estàndards. Tenen en comú que les infraccions no prescriuen mai i que el silenci es desestimatori. A la STSJ de Catalunya de 16 de desembre de 2010 (RJ 2010\9142), es resol un recurs interposat per l'Ajuntament de Tarragona: el desplaçament d'una zona verda a una zona protegida. A la part que ens interessa diu: "Así, la sentencia recurrida fundamenta la desestimación del recurso -y confirma el acto que denegó la aprobación de la modificación de planeamiento pretendida- basándose para ello no en la infracción de la obligación de incrementar la superficie de zona verde, por un aumento del volumen edificatorio, sino en la falta de justificación y en los efectos perjudiciales para el interés general que conllevaría la pérdida de un espacio libre público de singular relevancia y funcionalidad urbanística en un área determinada (espacio libre al servicio del sistema general 'Complejo Educativo de Tarragona'). Pérdida que, según explica la sentencia, no se compensaría con la mera reclasificación como zona verde de un espacio desvinculado del ámbito y alejado del núcleo poblacional, que ya se hallaba clasificado como suelo no urbanizable y afectado por un Plan Especial de protección (acueducto romano de Les Ferreres - Pont del Diabla)."

3. Implantació, modificació i protecció de la zona verda

3.1 Implantació i modificació

Les zones verdes són sistemes i tenen vocació general, i a vegades les administracions les obtenen per cessió o per expropiació. Hi ha una certa jurisprudència que posa en dubte que s'adquireixin per cessió quan els sistemes generals que són d'altres administracions s'obtenen només per expropiació (per exemple, les autopistes).

La zona verda urbanísticament té com a mínim quatre nivells d'especialitat

En primer lloc, pel que fa a l'instrument, determinen l'estructura del territori i només poden ser qualificades, classificades i modificades pel planejament general.

En segon lloc, pel procediment de modificació (no de revisió) dels plans quan afectin zones verdes, té una forta especialitat procedimental: la Comissió de Territori de Catalunya aprova definitivament la modificació de les figures de planejament a què fa referència quan incloguin zones verdes (no se citen aquí les especialitats referents a l'Ajuntament de Barcelona) amb l'informe previ favorable de la comissió territorial d'urbanisme competent, però, en el cas que un terç del nombre legal de persones membres de la Comissió d'Urbanisme de Catalunya ho sol·liciti, ha de sotmetre l'expedient de modificació a dictamen de la Comissió Jurídica Assessora. En aquest supòsit, la resolució definitiva de l'expedient correspon al Govern i només pot ser aprovatòria si l'informe de la Comissió Jurídica Assessora hi és favorable (art. 98.2 i 98.3 del TRLUCAT).

En tercer lloc, pels requisits, ja que qualsevol modificació ha de garantir el manteniment de la superfície i de la funcionalitat dels sistemes objecte de la modificació. Hi ha una interessantíssima doctrina de la Comissió Jurídica Assessora. A tal d'exemple, el Dictamen 406/1997, de 4 de desembre, de modificació del Pla general d'ordenació respecte de l'àmbit d'actuació del Pla parcial Sant Salvador, de Caldes de Montbui, assenyala que "Per a procedir a la doble anàlisi enunciada cal tenir present que, com aquesta Comissió Jurídica Assessora ha puntualitzat (Dictamen 171/1995): 'En la valoració de la procedència o no d'un projecte de modificació del planejament que altera les determinacions sobre espais lliures i zones verdes cal considerar no només els aspectes quantitius i qualitius de les antigues i noves prescripcions sinó també les finalitats perseguides, les actuacions realitzades i tota altra circumstància que permeti verificar si els interessos públics inherents al sistema d'espais lliures queden preservats o, per dir-ho d'una altra manera, si hi ha raons d'interès públic prevalents que avalin la modificació d'aquestes determinacions urbanístiques'.

Només així, és a dir, ponderant alhora la doble perspectiva més els objectius perseguits, hom podrà apreciar si el projecte de modificació preserva o no suficientment la realització dels interessos públics inherents a la qualificació de zona verda per assegurar els valors constitucionals de qualitat de vida, d'acord també amb dictàmens precedents de la Comissió Jurídica Assessora (Dictamen 207/95)". Aquest principi entronca directament amb l'article 13.3 del TRLS i la clàusula de no regressió (*standstil*) (també amb l'article 48 de la Llei 42/2007, de patrimoni natural i biodiversitat). La clàusula de no regressió ha estat analitzada per la STS 381/2023 de 22 de març de 2023 (recurs 1451/2022), que a la part que ens interessa disposa el següent: "Por lo que la respuesta a la cuestión de interés casacional es esa: 'Declaramos que la regresión en materia de medio ambiente en la planificación urbanística es una cuestión fáctica, que puede llevarse a cabo sin que para ello sea requisito o condición una alteración de la calificación o de los usos urbanísticos'."

En quart lloc, requereixen la majoria absoluta al ple de l'ens local i l'informe del secretari o secretària general de la corporació (art. 47 de la LRBRL i art. 3 del Decret 128/2018, de 16 de març, pel qual es regula el règim jurídic dels funcionaris d'Administració local amb habilitació de caràcter nacional).

En el camp de la gestió urbanística, les zones verdes condicionen de forma rellevant l'estatut de la propietat urbana. Partint de l'article 11.2 del TRLS, "la previsió d'edificabilitat per l'ordenació territorial i urbanística, per si mateixa, no la integra al contingut del dret de propietat del sòl. La patrimonialització de l'edificabilitat es produeix únicament amb la realització efectiva i està condicionada en tot cas al compliment dels deures i l'aixecament de les càrregues pròpies del règim que correspongui, en els termes disposats per la legislació sobre ordenació territorial i urbanística."

L'article 124 del TRLUCAT disposa el següent en relació amb les finques resultants adjudicades a l'administració actuant: "[...] b) Els sòls destinats a sistemes urbanístics de titularitat pública de cessió obligatòria i gratuïta, [s'adjudiquen] a les administracions públiques que han d'esdevenir titulars de les infraestructures relatives a aquests sistemes. En el cas que l'administració titular de la infraestructura no estigui determinada, l'adjudicació del sòl s'efectua al municipi en què s'actua, a títol de fiduciari, amb l'obligació de transmetre'l a l'administració pública que hagi d'esdevenir titular de la infraestructura, abans de la seva implantació." La inscripció de les cessions són condició de desenvolupament de l'estatut de la propietat urbana i en aquest sentit l'article 30 i següents regulen les cessions del Decret 1093/1997, de 4 de juliol, pel qual s'aproven les normes complementàries al Reglament per a l'execució de la Llei hipotecària sobre inscripció en el Registre de la Propietat d'actes de naturalesa urbanística. A l'article 19 afecta les finques del projecte al compliment de l'obligació d'urbanitzar i per tant hem d'entendre que és una obligació d'urbanitzar també de les zones verdes: el seu incompliment s'equipara a infracció urbanística. Així, la Resolució de la DGRN d'1 d'abril de 2015, disposa de forma palmària el següent (https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-4911):

"La cuestión que se plantea en el presente recurso es si el procedimiento de incumplimiento de deberes legales y obligaciones inherentes al sistema de actuación debe tener o no reflejo registral de conformidad con lo dispuesto en los artículos 56 y siguientes del Real Decreto 1093/1997. La respuesta ha de ser afirmativa en la medida en que la expresión 'disciplina urbanística' empleada en los artículos 51 del Texto Refundido de la Ley de Suelo y 56 del Real Decreto 1093/1997, de 4 de julio, debe ser objeto de interpretación en el sentido amplio que tiene en el lenguaje urbanístico comprendiendo tanto los expedientes relativos a medidas de protección de la legalidad urbanística como los expedientes disciplinarios por infracción urbanística propiamente dicha. Cabe citar también como fundamento de esta constancia registral los artículos 36 y 37 del Texto Refundido de la Ley de Suelo referentes a la venta y sustitución forzosa. El párrafo primero del artículo 36 habilita a la Administración actuante para llevar a cabo las actuaciones previstas en el citado precepto en caso de 'incumplimiento de los deberes establecidos en esta Ley' siendo la declaración formal de dicho incumplimiento requisito previo y esencial para solicitar su constancia registral en los términos de los apartados 2 y 3 del artículo 37. En este punto debe hacerse mención a la Resolución de este Centro Directivo de 4 de febrero de 1992 que califica de obligatoria la constancia registral de los expedientes de disciplina urbanística."

En el camp de les llicències i els comunicats, les zones verdes condicionen la prescripció i el silenci. En les infraccions i sancions de conformitat amb l'article 227.4 del TRLUCAT, les infraccions urbanístiques comeses en terrenys que el planejament urbanístic destina al sistema urbanístic d'espais lliures públics o al sistema viari, o classifica o ha de classificar com a sòl no urbanitzable en virtut del que disposa l'article 32.a, no prescriuen, com tampoc no prescriuen les sancions imposades per les infraccions urbanístiques comeses en els terrenys qualificats o classificats d'aquesta manera.

Per la seva banda, l'article 55 del TRLS declara nuls els actes administratius amb infracció de l'ordenació de les zones verdes. Així mateix, no opera el silenci administratiu, segons l'actual article 24 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques i reconegut jurisprudencialment per la STS de 21 de febrer de 1997, RJ 1997, 1285, que assenyalava que "el régimen de especial intensidad para la protección de las zonas verdes o espacios libres previstos en el Plan, que afecta a su modificación, a la inaplicabilidad del silencio administrativo y, por lo que aquí interesa, a la imprescriptibilidad de la acción para restablecer la legalidad urbanística vulnerada por los actos de edificación o uso del suelo que se realizan sin licencia sobre terrenos que tengan dicha calificación".

3.2 Protecció per diferents subjectes

A més de la tradicional acció pública en matèria urbanística (art. 62.5 del TRLS i art. 5 del TRLUCAT) i de medi ambient (Llei 22/1988, de 28 de juliol, de costes (art. 109), la Llei 30/2014, de 3 de desembre, de parcs nacionals (art. 39) i especialment la Llei 27/2006, de 18 de juliol, per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient (art. 22), l'article 167.3 del TRLMRLCAT preveu que qualsevol veí pot requerir a l'ens interessat l'exercici de les accions i els recursos, i si en el termini d'aquests 30 dies l'ens local no acorda exercir les accions sol·licitades el veí pot subrogar-se exercint-les en nom i interès de la corporació (l'ens local ha de facilitar-li els elements de prova necessaris i, si prospera l'acció, l'actor té dret al reemborsament de les costes processals per l'ens local i a la indemnització pels danys i perjudicis que li han causat).

3.3 Protecció mediambiental: dret penal i avaluació de plans i programes

En desenvolupament de l'article 45 de la CE i del dret al medi ambient adequat, l'any 2010 es va modificar el Codi penal amb la Llei orgànica 5/2010, de 22 de juny, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, i tenim l'actual redactat dels articles 319 i 320 del Codi penal. El Codi penal castiga un seguit de comportaments, dels quals destacarem la prevaricació urbanística:

"Artículo 320. 1. La autoridad o funcionario público que, a sabiendas de su injusticia, haya informado favorablemente instrumentos de planeamiento, proyectos de urbanización, parcelación, reparcelación, construcción o edificación o la concesión de licencias contrarias a las normas de ordenación territorial o urbanística vigentes, o que con motivo de inspecciones haya silenciado la infracción de dichas normas o que haya omitido la realización de inspecciones de carácter obligatorio será castigado con la pena establecida en el artículo 404 de este Código y, además, con la de prisión de un año y seis meses a cuatro años y la de multa de doce a veinticuatro meses. 2. Con las mismas penas se castigará a la autoridad o funcionario público que por sí mismo o como miembro de un organismo colegiado haya resuelto o votado a favor de la

aprobación de los instrumentos de planeamiento, los proyectos de urbanización, parcelación, reparcelación, construcción o edificación o la concesión de las licencias a que se refiere el apartado anterior, a sabiendas de su injusticia."

Dues normes protegeixen principalment els aspectes ambientals de l'urbanisme (a més del TRLUCAT: la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'avaluació ambiental, que transposa a l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol la directiva comunitària esmentada anteriorment, i la Llei 6/2009, del 28 d'abril, d'avaluació ambiental de plans i programes.

4. Usos de les zones verdes

4.1 Abans de l'adquisició per l'ens local

Una zona verda al Pla general d'ordenació urbana que encara no ha estat adquirida (ja sigui per expropiació o per cessió), fa que la finca estigui fora d'ordenació (sobre aquesta figura em remeto a un [article que consta en aquest mateix web de l'EAPC](#)). Als terrenys destinats a sistemes urbanístics es poden autoritzar usos i obres de caràcter provisional que no siguin prohibits per la legislació i el planejament sectorials o pel planejament territorial o urbanístic, mentre no s'hi hagi iniciat el procediment de reparcel·lació, d'ocupació directa o d'expropiació corresponent per a l'execució de l'actuació urbanística que els afecta i també iniciat l'expedient reparcel·latori en els termes de l'article 53.1 bis del TRLUCAT. Els usos admesos són els de l'article 53.3 del TRLUCAT. Els terrenys de titularitat pública destinats a sistemes urbanístics es poden ocupar temporalment per a altres usos públics o privats mitjançant instal·lacions desmuntables o mòbils per desenvolupar-hi activitats d'interès social o per fer factible l'execució d'obres o la prestació de serveis públics (art. 53.6 del TRLUCAT).

4.2 Usos quan s'ha executat la zona verda

Quan la zona verda s'ha executat en terrenys de titularitat pública en el cas de sistemes en servei, quan l'ocupació temporal s'hagi de prolongar en el temps per raó de la prestació de serveis públics, només es pot admetre per un període màxim de quatre anys, prorrogable justificadament quatre anys més com a màxim, i sempre que es mantingui essencialment la funcionalitat del conjunt del sistema (art. 53.6 *in fine* del TRLUCAT).

i. L'ús comú general:

És l'ús normalment caracteritzat pel lliure accés, el gaudi de la comunitat i en definitiva, per una vocació general, sense cap restricció (ho pot ser l'horari o d'altres).

ii. L'ús comú especial:

L'ús comú especial és el que se sol obtenir per a un ús més intens sobre una porció del domini públic. La competència per a l'atorgament de la llicència correspon a l'alcalde o alcaldessa, d'acord amb l'article 21.1.q de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local, l'article 51.1.n del TRLMRLCAT i l'article 60.1 del Reglament de patrimoni dels ens locals de Catalunya, aprovat pel Decret 336/1988, de 17 d'octubre.

iii. Algunes manifestacions més enllà dels usos tradicionals:

Normalment a les zones verdes, a més de ser urbanitzades, s'instal·len bancs, jocs infantils i altres elements destinats al lleure. Quina és la frontera? El recomanable seria una vocació de ser clarament d'ús general. Això ens posa en dubte realitats com poden ser els parcs de patinatge o fins i tot construccions amb una certa permanència. Com a regla general, a les zones verdes no s'admet l'accés directe des de l'aprofitament privat perquè entendríem que es produeix un

aprofitament especial (en molts municipis això no es respecta). A una ciutat densament poblada, la zona verda pateix la pressió d'altres necessitats urbanístiques. El Trambaix i el Trambesós discorren sobre zones verdes (en contra d'aquest parer hi ha el Dictamen 268/2007 de la Comissió Jurídica Assessora, de modificació del Pla general metropolità en l'àmbit de la plaça de les Glòries i l'entorn, de Barcelona -FJ quart). De forma expressa, l'article 203 de les normes urbanístiques del Pla general metropolità estableix que amb un pla especial es puguin fer equipaments en zones verdes:

"Article 203. Usos permesos A les àrees de parc urbà, sense perdre, en cap cas, la naturalesa de domini públic, només s'hi admeten els usos públics i els usos col·lectius que estiguin especialment previstos al pla especial que s'aprovi a aquest efecte i que respectin, en tot cas, les condicions següents: 1. Les edificacions no han d'ultrapassar l'ocupació del 5 per 100 de la superfície del parc en servei al moment en què es projectin. 2. L'alçada màxima de les instal·lacions o edificacions serà de 10 m. S'admetrà un cos singular fins a 15 m, sempre que es garanteixi la insolació de les àrees enjardinades i de repòs."

Pel que fa als usos esportius, recentment l'Ajuntament de Barcelona ha obert un expedient d'enderroc per tirar a terra el Pavelló Italià de Fira de Barcelona, on actualment es fan entrenaments de diverses entitats esportives del districte de Sants-Montjuïc. En canvi, l'Ajuntament de Blanes té a tràmit un expedient per instal·lar en una zona verda un equipament esportiu desmuntable, emparat per l'article 113 del POUM de Blanes, que disposa el següent en relació amb els parcs i jardins): "Quan per la seva extensió tinguin la consideració de parc, admetran instal·lacions per a la pràctica esportiva. Aquestes instal·lacions no perjudicaran ni limitaran el gaudiment del parc pels ciutadans, ni la qualitat de la jardineria, ni les vistes panoràmiques internes o sobre l'àrea urbana contigua." Serà una instal·lació lleugera, oberta, amb suports metàl·lics i que quan des de l'Ajuntament de Blanes hem enviat a la Comissió Territorial d'Urbanisme de Girona per l'aprovació de l'ús provisional, aquesta ens ha respost que no és procedent la petició d'acord amb el 56.3 del TRLUCAT.

Pel que fa als usos comercials, hi ha també un exemple recent com és el mercat provisional d'Horta a Barcelona: una gran estructura de fusta d'uns 1.400 m² dividida en tres grans àmbits: sala de vendes, parades especials i zona logística. Compta amb 30 establiments, 26 d'alimentaris i 4 de no alimentaris, i cal destacar que, un cop finalitzin les obres del mercat definitiu, l'estructura que ha fet de mercat provisional es mantindrà al mateix emplaçament i tindrà un paper important de dinamització de la zona verda. El subsol de les zones verdes és un tema llargament tractat per les diferents normes urbanístiques vigents, que estableixen, d'acord amb l'article 34 del TRLUCAT, usos diferents del subsol (amb les figures corresponents). Un dels assumptes que requereix atenció és el del Parc de Bombers de Joan Miró a Barcelona, un parc de bombers en una zona verda que té un ús provisional perquè és desmuntable. La Sentència 28/2016, de 24 d'octubre (ARP 2016\1226), del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, Sala Civil i Penal, Secció 1a, imposa la racionalitat i la protecció de l'interès públic per facilitar un nou espai a l'Hospital Clínic de Barcelona. Absol els encausats, i amb una doctrina excel·lent, que separa la nul·litat de la prevaricació, disposa pel que ens interessa el següent:

"Por ello, como quiera que la licencia de obras de autos en modo alguno autorizó la construcción y uso del suelo para la prestación del servicio público de bomberos, con vocación de permanencia en el tiempo, sino una obra y ocupación provisional, en tanto no concluyeran

las obras del equipamiento en el que definitivamente debía ubicarse aquel servicio, es por lo que la interpretación dada por el Distrito de l'Eixample, al tramitar la tantas veces mencionada licencia de obras (folios 468 al 470 y 488) y del Sector de Urbanismo e Infraestructuras de Barcelona, en su informe de fecha 29 de octubre de 2009 (folios 768 al 771), de no tener la consideración de un uso urbanístico que deba regularse por el planeamiento urbanístico y de hallarse amparada por el artículo 53.6 del Decreto Legislativo 1/2005, de 26 de julio (LCAT 2005, 530) -'desarrollo de actividades similares'-, es perfectamente defendible con argumentos jurídicos razonables o por lo menos no arbitrarios, conclusión que incluso puede llegar a deducirse de la propia sentencia del Juzgado de lo Contencioso Administrativo núm. 9 de Barcelona, de fecha 11 de junio de 2012, dado que en su F.D. Tercero, tras transcribir el contenido de dicho artículo, especifica que: 'De la lectura del precepto se extrae el carácter temporal y esporádico de la instalación y si bien la prestación de servicios públicos no se refiere de manera expresa, podría realizarse una interpretación de que una caserna de bomberos puede ser una instalación 'similar' a las otras' (folios 343 in fine y 344 in principio). Además, ello ha venido a ser ratificado y corroborado por la reforma del mentado artículo 53 de la Ley de Urbanismo (LCAT 2002, 206, 359, 518) operada por la Ley 3/2012, de 22 de febrero (LCAT 2012, 133, 172 y 684), que ha convertido en norma escrita aquella interpretación analógica de los usos 'similares'."

Com es pot veure, les zones verdes ens porten uns problemes no resolts i admeten solucions molt diverses, i aquestes sempre s'han de veure des de l'òptica de la forta protecció de què gaudeixen.

Bibliografia consultada:

Cabello Martínez, Gabriel. "La aplicación del principio de no regresión en relación con el suelo verde urbano". BIB 2012\1302. *Revista Aranzadi de Urbanismo y Edificación*, num. 25/2012.

Caruz Arcos, Eduardo; Santos Gil, Hugo. "La intangibilidad de las zonas verdes como límite al ius variandi del planificador urbanístico. La doctrina del "mínimo sin retorno" o cláusula "stand still".(Comentario de la Sentencia de la Sala Tercera del Tribunal Supremo de 13 de junio de 2011)". BIB 2011\1804. *Revista Aranzadi Doctrinal*, núm. 8/2011.

Fernández López, Juan Pablo. "La reparcelación y la urbanización, una pareja no siempre bien avenida". *Actualidad Administrativa*, núm. 9, Sección Urbanismo, Setembre 2017, Wolters Kluwer.

Gamero Ruiz, Eva; Rodríguez Moral, Javier. "La protección jurisdiccional de los espacios verdes urbanos" [en línia], (14 setembre 2017). <<https://laadministracionaldia.inap.es/noticia.asp?id=1507806>>.

Ortega, Carolina; Molina Alegre, Pablo. "Las (insuperables) dificultades de la reparcelación inversa". *Práctica Urbanística*, núm. 168, Sección Ordenación territorial y urbanística, gener-febrer 2021, Wolters Kluwer. També disponible en línia:

<<https://elconsultor.laley.es/Content/DocumentoUrb.aspx?params=H4sIAAAAAAAAEAMtMSbF1CTEAAmMjAosjA7Wy1KLizPw8WymDIoMDQ4hAZlqlS35ySGVBqm1aYk5xKgBG>>.

Ruiz López, Miguel Ángel. "Los propietarios no deben financiar los sistemas generales que benefician a la colectividad (a propósito de la STS de 25 de noviembre de 2015 (RJ 2015, 6480) [RC 283/2014])". BIB 2016\21348. *Revista Aranzadi de Urbanismo y Edificación*, num. 36/2016. Editorial Aranzadi, SAU.

Alfred Lacasa Tribó

Secretari general de l'Ajuntament de Blanes